

Musikkinstrument i barnehagen

Hvordan kan personalet inspirere til bruk av musikkinstrument i barnehagen?

Hanne Line Landro Breivik

[kandidatnummer: 7003]

Bacheloroppgave

[BKBAC3900]

Trondheim, mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Jente (4 år) sitter ved en lyktestolpe, hun dunker en stein rytmisk i stolpen. Hun plukker opp en kongle og gjør det samme, lyden er nesten borte. Hun bytter til steinen igjen og smiler.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Valg av tema.....	4
1.2 Hvorfor skal man ha fokus på musikkinstrumenter i barnehagen?	4
2. Metode	6
2.1 Valg av metode.....	6
2.2 Utvalg av informanter og adgang til felten.....	7
2.3 Prosjektarbeid som metode.....	7
2.4 Observasjon som metode.....	8
2.5 Analysearbeidet.....	8
2.6 Metodekritikk.....	9
2.7 Forskningsetikk	10
3. Teori	11
3.1 Begrepsavklaring	11
3.2 Musikk	12
Barnehagens samfunnsmandat	12
Musikk som metode	13
Musikkens egenverdi	14
Rytme	14
3.3 Undring, utforskning og inspirasjon.....	15
Skapende prosesser	15
Det undrende og skapende barnet	16
Digitale verktøy	17
3.4 Voksenrollen.....	17
Den voksne som inspirator	18
Berike barns lek	18
Improvisasjon	19
4. Funn og drøfting	20
Forord	20
4.1 Funn: Musikkaktivitet.....	20
4.1 Drøfting.....	21
4.2 Funn: Synlig musikkinstrument.....	22
4.2 Drøfting.....	22
4.3 Funn: Musikalsk lek	23
4.3 Drøfting.....	23
4.4 Funn: Lage musikkinstrumenter.....	24

<i>4.4 Drøfting</i>	25
<i>4.5 Funn: Hvorfor ikke lage saksofon?</i>	25
<i>4.5 Drøfting</i>	26
<i>4.6 Funn: Utforsking med applikasjonen GarageBand</i>	27
<i>4.6 Drøfting</i>	27
<i>4.7 Funn: Musikalsk samling</i>	28
<i>4.7 Drøfting</i>	28
<i>Oppsummering</i>	29
5. Avslutning	31
6. Referanseliste:	33
7. Vedlegg	36
<i>Vedlegg 1</i>	36

1. Innledning

1.1 Valg av tema

Jeg har valg å ha fokus på musikk da dette er noe jeg har interessert meg for store deler av livet. Særlig sang, men også til dels instrumenter som piano og deltakelse i korps. Som ungdom mistet jeg litt av interessen for instrumenter, og da jeg startet på barnehagelærerutdanningen med fokus på kunst, kultur og kreativitet, kom gleden og interessen for instrumenter tilbake. Jeg ble kjent med nye instrumenter og lærte nye og spennende måter å bruke dem på i ulikt arbeid. Dette gjorde meg tryggere i min egen musikalske identitet.

Da denne interessen blomstret opp igjen, fikk jeg lyst til å se nærmere på bruk av instrumenter i barnehagen når jeg fikk muligheten til å fordype meg i noe. Gjennom mine praksisperioder i løpet av de tre siste årene har jeg observert lite bruk av musikkinstrumenter i barnehagene. Jeg erfarte gjennom Toddlerdagen som arrangeres ved Dronning Mauds Minne, at barna var veldig interessert i å utforske instrumenter, og mange av barna satt lenge og spilte på trommer og klokkespill. Den genuine interessen og gleden jeg opplevde hos barna denne dagen inspirerte meg til å jobbe med dette i min siste praksisperiode.

I praksisperioden hadde jeg et utviklingsarbeids som fokuserte på musikk i hverdagen. Jeg var utplassert i en basebarnehage hvor jeg hentet data og valgte å ha fokuset rettet mot bruk av musikkinstrumenter med barnegruppen jeg var med. Til tross for at jeg ikke hadde bestemt meg for problemstilling da jeg innhentet mine data, hadde jeg en tanke om hva jeg ønsket skulle være fokuset, som var bruk av musikkinstrumenter i barnehagen. I etterkant av prosjektperioden og ved gjennomgang av data ble det tydelig for meg at fokuset ble rettet mot voksenrollen. Det interesserte meg hvordan vi voksne inspirerer barna til bruk av instrumenter. Etter å ha fått veiledning av mine veiledere har problemstillingen endt opp slik: *Hvordan kan personalet inspirere til utforskning og bruk for musikkinstrumenter?*

1.2 Hvorfor skal man ha fokus på musikkinstrumenter i barnehagen?

Sæbø sin forståelse av ordet estetikk er at det er knyttet til det å erkjenne og forstå gjennom sans- og følelsererfaringer (2011 s. 34). Derfor syns jeg det er viktig å introdusere instrumentene for barna slik at musikk som estetisk fag kan få et økt fokus i barnehagen. Et instrument kan brukes til å skape forståelser, sammenhenger, utforske følelser, og gi barna

nye erfaringer og kunnskaper til å bruke videre. Musikken har fulgt oss siden den dukket opp for rundt 40–50 000 år siden, og musikken er fortsatt i dag den mest effektive mediet når det kommer til å gi våre følelser en ytre, og kjennbar form for andre. Musikken har videre en sentral funksjon ved det å bli samstemt og skape samhold mellom individer (Brean og Skeie, 2019, s. 24).

«Musikkterapeutisk metode, med vekt på improvisasjon og inkluderende musiseringsformer, har vist hvordan musikalske samhandlinger kan utvikle mellommenneskelige relasjoner, skape nye kontaktformer, utvikle sosiale nettverk og fremme kulturell tilhørighet» (Ruud, s. 1996, s. 84). Ut fra dette ser jeg hvordan musikalsk samhandling kan være med på å bygge oppunder barnas sosiale kompetanse. Ramfjord skriver at «Alle barn har et musikalsk uttrykksbehov og potensiale for å skape musikk selv. Derfor er det naturlig og riktig at pedagogen gir barn mulighet for å fabulere, eksperimentere og komponere også i samlingsstund og musikktime» (2005, s. 97).

Personalet i barnehagen er viktige personer for barna, og blir dermed også viktig i det pedagogiske arbeidet som planlegges. «Barna viser stor interesse for å utforske musikkinstrumenter, og denne interessen bør vi stimulere» (Ramfjord, 2005, s. 50). Han skriver også at «Den voksne må vise interesse for barns egne lyd- og musikkuttrykk. Når vi lytter til deres egne uttrykk og gir råd, ros og ris, gir vi dermed et signal om at det å skape selv er like viktig som å gjengi andre musikk» (Ramfjord, 2005, s. 97).

2. Metode

Vitenskapelig metode beskrives av Bergsland og Jæger som en fremgangsmåte eller «teknikk» for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål (2014, s. 66). I dette kapittelet vil jeg redegjøre for hvilke metoder jeg har valgt for å besvare min problemstilling.

2.1 Valg av metode

Man velger metode ut i fra hva man ønsker å undersøke, og skiller hovedsakelig mellom kvalitativ og kvantitativ metode. «Avhengig av problemstillingene må forskeren samle inn de data som er mest mulig relevant og pålitelige. Vanlige måter å samle inn kvalitative data på er observasjon, intervju og gruppeintervju» (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2012, s. 29). På andre siden har vi kvantitative data som vanligvis samles inn ved hjelp av faste spørsmål og oppgitte svaralternativer (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2012, s. 29).

Thagaard skriver at kvalitative metoder er et felt i utvikling, preget av entusiasme, spenning og nye muligheter for forskning (2018, s. 11). Jeg har valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode fordi jeg ønsket å være deltakende i utforsking av hvordan man kan jobbe med musikkinstrumenter sammen med barn. I tillegg ønsket jeg et samarbeid og en kontinuerlig dialog med andre ansatte for å få innsikt i deres tanker om arbeid med musikkinstrumenter i barnehagen. Johannessen, Tufte og Christoffersen skriver at «Kvalitative metode er særlig hensiktsmessig ... når vi undersøker fenomener vi ønsker å forstå mer fylldig» (2010, s.28).

Kvalitativ forskning baserer seg på et spekter av innsamlingsmetoder som intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, analyse av dokumenter, bilder, og samtaler (Bergsland og Jæger, 2014, s. 67). For å gi svar på min problemstilling har jeg innhentet data ved hjelp av ulike innsamlingsstrategier som praksisfortellinger, logg og didaktiske planer. Jeg har valgt disse da jeg ønsket et bredt datamateriale som også kan vise flere sider ved prosessen. I oppgaven vil jeg legge frem deler av dataen under observasjoner, da det er min oppfattelse av ulike situasjoner slik jeg har sett dem. Askland skriver at «I vid forstand kan vi si at observasjon er sanseregistrering» (2011, s. 145). Han skriver også at «Å observere betyr å legge merke til og undersøke systematisk hvordan noe "er"» (2011, s. 145). Mine data tar utgangspunkt i materiale som jeg samlet inn gjennom et prosjektarbeid med utgangspunkt i et utviklingsarbeid jeg ledet i min siste praksisperiode.

2.2 Utvalg av informanter og adgang til felten

Jeg fikk tilgang til felten og denne bestemte basebarnehagen gjennom min siste praksisperiode. Jeg så på praksis som en god anledning til å innhente data over lengre tid ved å bruke musikkinstrument og musikk i utviklingsarbeidet som var en del av praksis. Ved å innhente data i praksisperioden fikk jeg gjort observasjoner i en naturlig setting. Johannessen, Tufte og Christoffersen skriver at vi kan skille mellom observasjoner i naturlige settinger og i arrangerte settinger (2012, s. 131). Jeg ønsket å observere i en naturlig setting da det er instrumenter i barnehagehverdagen jeg var interessert i. Når en gjennomfører studier i en naturlig setting er det fordi det fenomenet som studeres gir like mye mening ut fra sine omgivelser, som fra fenomenet selv (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2012, s. 131). Derfor tenkte også at det var viktig å ta utgangspunkt i den faktiske hverdagen, da faktorer som rutiner, måltid og annen aktivitet spiller inn.

Barna ble indirekte informanter da de gav meg informasjon om hvordan man kan jobbe med musikkinstrumenter sammen med barn. Deres uttrykk ble grunnlag for refleksjon, tanker og videreutvikling av prosjektet. Ut i fra min problemstilling ønsket jeg å se på meg selv som en del av personalet og være delaktig i prosjektarbeidet, og dermed ser jeg også på meg selv sammen med personalet som informanter i datainnsamlingen.

2.3 Prosjektarbeid som metode

Jansen skriver at man kan se på prosjektarbeid som pedagogiske rammer som kan romme mange muligheter (2008, s. 179). Arbeid med prosjekt kan ses som en prosess som tilrettelegger for fordypning og bearbeiding av tema eller emne (Thorsteinson, 2011, s. 168). Temaet vi arbeidet med på basen var «bruk av musikk i hverdagen», hvor hver gruppe på basen hadde ansvar for å styre aktivitetene med sin gruppe. På gruppen jeg var på rettet vi fokuset mot musikkinstrumenter. Bergsland og Jæger ligger også vekt på at prosjektarbeid er en god arbeidsmåte som ivaretar prosessene i barnas arbeid (2014, s. 79).

Jeg planlagte ulike aktiviteter hvor barna kunne få utforske ulike instrumenter som barnehagen hadde tilgjengelig, som ukulele, tromme, xylofon, symbol, rytmeegg og triangel, samt få lage egne rytmeegg. Jeg ville starte med å ha noen aktiviteter for å inspirere barn og derfra ønsket jeg å fange opp barnas interesser. Jansen skriver at prosjektarbeid kan være med

å løfte frem undersøkende arbeidsmåter og på den måten hindre at arbeid med faglig innhold blir til formidlingspedagogikk (2008, s. 183). Arbeidet utviklet seg videre i lek både ute og inne og interessen for ulike instrumenter økte. Nettbrett ble også et redskap som jeg trakk inn for å gi barna mulighet til å bli kjent med instrumenter barnehagen ikke hadde tilgjengelig. Prosjektarbeidet gav meg flere innfallsvinkler og nye tanker til videre arbeid med instrumenter med barn. Funnene mine vil jeg komme tilbake til i kapittel 4. Funn og drøfting.

2.4 Observasjon som metode

Thagaard skiver at observasjon som metode er særlig egnet til å studere samhandling, fordi en kan rette oppmerksomheten mot hvordan personer forholder seg til i sosiale situasjoner. (2018, s. 63). Jeg har benyttet meg av deltakende observasjon, som er når man oppholder seg i et miljø og knytter kontakt med deltakerne, her kombineres samhandling med deltakerne og iakttagelse av hva de foretar seg (Thagaard, 2018, s. 63). Jeg valgte denne type observasjon da jeg ikke ønsket at barna skulle føle at jeg satt å fulgte med på dem, men at jeg ønsket å skape en relasjon. På den måten følte jeg selv at jeg fikk barnas ekte reaksjoner og spontane uttrykk nært meg. Til tross for at jeg måtte notere ned observasjonene i ettertid føler jeg at jeg fikk et godt dokumentert materiale, og jeg har positive opplevelser med denne arbeidsmetoden.

2.5 Analysearbeidet

I min analyse av data har jeg brukt en tilnærmet tematisk analyse. Thagaard beskriver en temaanalyse som en analyse hvor man sammenligner dataen og retter oppmerksomhet mot temaer som er representert (2018, s. 171). Jeg har brukt tematiske analysen for å finne likheter, ulikheter og sammenhenger i datamaterialet. Jeg leste gjennom og markerte systematisk de ulike temaene som dukket opp. Gjennom analysen fikk jeg dannet meg et bilde av bredden i datamaterialet, samtidig som jeg fikk rettet fokuset mitt mot problemstillingen. Det var en utfordrende prosess med mange tanker og mange tema, men denne formen for analyse gjorde det lettere for meg å finne frem til den gjentakende tematikken som retter seg mot problemstillingen. Analysen lå til grunn for valgene av temaer i teoridelen min, og gjorde det lettere for meg å snevre inn datamaterialet og fokuset mitt. Til tross for å ha brukt tematisk analyse velger jeg å legge frem mine data i sin helhet og drøfte dem en og en. Kritikken mot temaanalyser legger vekt på utfordringen ved å vurdere temaene løsrevet fra den opprinnelige konteksten (Thagaard, 2018, s. 171), noe jeg vil unngå ved å legge dem frem i sin helhet.

2.6 Metodekritikk

«Vi knytter reliabilitet til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte» (Thagaard, 2018, s. 187).

Relabilitet handler om forskningens pålitelighet, og Thagaard skriver at man kan oppnå dette ved å gjøre rede for fremgangsmåtene man har benyttet for å utvikle sine data (2018, s. 200).

Jeg er med på å gjøre forskningen min mer pålitelig ved å skrive et metodekapittel i oppgaven hvor leseren kan se hvordan og hvorfor jeg har jobbet på den måten jeg har. Jeg trekker fram mine grunner til valg av metode, valg av innsamlingsstrategi, kontakt med feltet og mitt forhold til innhenting av data. Hensikten med en redegjørelse av metodiske valg i prosessen er å gjøre forskningen 'transparent' for å gi leseren mulighet til å vurdere utviklingen av data og kvaliteten på prosjektet (Thagaard, 2018, s. 200).

Validitet handler om forskningens gyldighet, man kan knytte det til resultatene av forskningen og hvordan man tolker dataen (Thagaard, 2018, s. 189). Jeg har vist til tolkning av min data, og begrunnet vinklingen ut fra min problemstilling. «Vi argumenterer for gyldigheten av de tolkningene vi har kommet frem til, ved å redegjøre for det teoretiske utgangspunktet og de beslutningene vi tar underveis om hvordan vi tolker data» (Thagaard, 2018, s. 200). Sammen med analysearbeidet som har ført til mine teoretiske utgangspunkt og gjennom min drøfting sett i sammenheng med disse, er jeg mer på å bygge oppunder oppgavens gyldighet. Samtidig har jeg informert om mitt personlige ståsted og mitt utgangspunkt for interesse rundt temaet.

Thagaard skriver at «Tolkningsgrunnlaget er forskjellig alt etter som forskeren er innenfor eller utenfor miljøet. Derfor er det viktig at vi presenterer vårt ståsted slik at leseren kan vurdere tolkningene på bakgrunn av vårt utgangspunkt» (2018, s. 191). Sammen med min personlige bakgrunn og interesse, legger jeg også frem meg selv som en del av miljøet, som en del av personalet når det kommer til problemstillingen, men samtidig i rollen som student. Thagaard skriver at man knytter validitet til leserens mulighet til å ta stilling til forskerens ståsted når det kommer til tolkning av oppgaven (2018, s. 191).

Når det kommer til forskningens overførbarhet ser man på om vi har kommet frem til noe som kan være relevant i større sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 200).

Gjennom et prosjektarbeid kan man få frem situasjonsspesifikk «lokal teori» i den barnehagen man gjennomfører prosjektet. Selv om denne teorien er lokal, kan den likevel være relevant for andre barnehager der den også kan

gi bedre forståelse for egen pedagogisk praksis. (Bergsland og Jæger, 2014, s. 79).

Jeg tror oppgaven kan være til inspirasjon for barnehagepersonale når det kommer til igangsetting av musikkaktiviteter og bruk av musikkinstrumenter i barnehagen. Ved å gjøre teoretiske begrunnelser av viktigheten med musikk og musikkinstrumenter i kombinasjon med dokumentasjon av barnas utbytte og musikalske uttrykk i prosessen, tror jeg at dette kan være med å gi ideer og inspirasjon til å prøve noe lignende.

2.7 Forskningsetikk

Etiske dilemmaer kan oppstå i forskningsprosesser. «Etiske problemstillinger kan knyttes til selve problemstillingen, til undersøkelsesopplegget, innsamling av data og til analyse og drøfting av datamaterialet» (Bergsland og Jæger, 2014, s. 83). Når man forsker med barn er det viktig å ta noen hensyn. De kan ikke samtykke på samme måte som en voksen, og jeg har derfor bevisst ikke tatt med barn som ikke ønsker å delta på mine aktiviteter. I gjennom prosjektperioden og prosessen med datainnsamlingen har jeg ført logg og praksisfortellinger i etterkant av observasjonene. Dette ble gjort med tanke på at barna ikke skulle føle seg overvåket.

Personopplysninger er en av de viktigste aspektene med forskningsetikk (Bergsland og Jæger, 2014, 83). Informert samtykke er en viktig del, som går ut på at informantene informeres om undersøkelsens mål, at det er frivillig, og at personen kan trekke seg når som helt. (Bergsland og Jæger, 2014, s. 83) Jeg har innhentet samtykke hos de det gjelder, for samtykkeskjema se Vedlegg 1. Selv om jeg har innhentet samtykke er jeg enig med Thagaard som sier at det er viktig å være bevisst sitt etiske ansvar gjennom hele forskningsprosessen (2018, s. 24), også i etterkant ved bearbeiding og drøfting av materiale.

«Konfidensialitet medfører at man ikke offentliggjør personlige data som avslører deltakerens identitet» (Bergsland og Jæger, 2014, s. 83). Jeg har derfor anonymisert barna ned til kjønn og alder, samt at i noen data kommer jeg til å bruke fiktive navn da det blir mest oversiktlig.

Personalet som har deltatt er også helt anonymisert.

3. Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere teori som er relevant videre i drøftingen min, som jeg trekker frem i kapittel 4 Funn og drøfting.

3.1 Begrepsavklaring

Musikkglede

Musikk lar seg ikke forklare ut fra et par setninger, det finnes heller ikke noe definisjon som alle ønsker å støtte seg til (Sæther, 2012, s. 41). Det er vanskelig å definere begrepet musikkglede da det finnes så mange oppfattelser av hva musikk er. Jeg ønsker å ta utgangspunkt i Sæther sin tanke om at musikk i alle fall baseres på lyd (2012, s. 41). Dermed definerer jeg ordet musikkglede som en tilstand hvor man opplever glede, lykkefølelse og tilfredshet i samhandling med lyd. Det er vanskelig å vite nøyaktig hvordan andre har det, men vi kan kjenne noen trekk fra det å være glad, som smil, latter, og et åpent kroppsspråk. Når jeg skriver videre om musikkglede er det disse tankene mine som ligger til grunn for begrepets bruk.

Musikkinstrument

Jeg bruker ordet musikkinstrument i problemstillingen min, derfor tenkte jeg at jeg ville avklare hva jeg ligger i dette begrepet. Når jeg søker på ordet musikkinstrument på ordbok.uib.no får jeg opp at det er et redskap til å lage musikk med. Dersom vi ser oppfattelsen av musikk som noe som baseres på lyd (Sæther, 2012, s. 41) i kombinasjon med ordbokens forklaring, ser jeg i denne oppgaven på et musikkinstrument som alt vi kan lage lyd med. Begrepet musikkinstrument bruker jeg på alt fra originale instrumenter til ting som blykkbokser, klosser, pinner og lignende som barna bruker til å lage lyd med selv om det i utgangspunktet ikke er det det er laget for.

Flere barnehager har en del Orff- instrumenter tilgjengelig, som kommer av Carl Orff (1895-1982). Han var opptatt av sammenhengen mellom musikk og bevegelse, og mente at musikk og dans gikk hånd i hånd (Aalberg, 2006, s. 139). Aalberg skriver at de fleste skoler og mange barnehager har en del Orff-instrumenter (2006, s. 140). Disse instrumentene kan være

xylofoner, håndtrommer, triangler og kastanjetter, samt at de bruker pentatonskalaen, som består av fem toner. Denne komposisjonen av noter inneholder dissonans, eller klang og vil derfor klinge godt i improvisasjon og lek (Aalberg, 2006, s. 140). Herrup skriver at de første instrumentene Orff lå til i arbeidet var instrumenter man kunne bevege seg, og danse med, som klangstokker, cymbaler og bjeller (1980, s. 80). Herrup skriver også at «Orff anvender en arbeidsmetode, som tager hensyn til det enkelte barns spontane arbejde og tager sigte på en kontinuerlig utvikling» (1980, s.83). Det var en del Orff-instrumenter tilgjengelig i barnehagen, og jeg så hvor let det var for barna å bevege seg med dem. Ramfjord skriver at Orff-instrumenter er tilpasset en tradisjonellmusikkstil og de er først og fremst egnet til å gjenskape musikk som andre har laget (2005, s. 36). Derfor kan det være nyttig å spennende å supplere med selvlagde instrumenter (Ramfjord, 2005, s. 36).

3.2 Musikk

Musikkens egentlige grunnelementer er lyd og stillhet. Å lage musikk er å male lyd på et ark av stillhet. Musikken kan uttrykke stemninger og følelser. Det kan også fortelle en historie eller beskrive et miljø. Den er et språk som gir oss opplevelser og stemninger som vanskelig lar seg uttrykke med ord. Det er ikke bare musikere og komponister som kan bruke dette språket. Vi har alle behov for å uttrykke oss med lyd og toner. (Ramfjord, 2005, s. 10)

Barnehagens samfunnsmandat

Barnehagen i Norge har et samfunnsmandat og retningslinjer. Et dokument som synliggjør arbeidet som skal gjøres i barnehagen er Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver som Kunnskapsdepartementet gav ut i ny utgave i 2017. Når jeg viser til denne videre vil jeg bare kalle den Rammeplanen. I Rammeplanen blir musikk beskrevet som en del av det arbeidet som skal gjøres i barnehagen ved flere anledninger. «Barnehagen skal bruke ulikt materiell og utstyr, ... og musikk i arbeidet med fagområdene» (Rammeplanen, 2017, s. 47). Musikk inngår også som en viktig del av fagområdet *Kunst, kultur og kreativitet*. Under dette fagområdet står det presisert at «Personalet skal motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer» (Rammeplanen, 2017, s. 52). Sentralt i Rammeplanen finner vi også barns medvirkning, hvor det står «Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og

tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (2017, s.27)

I *Hva slags fag er musikk- i barnehagen* av Vist trekker hun frem forskergruppen Blikk for barn, som har gjennomført en undersøkelse for å undersøke kvaliteten i 206 norske barnehager, her ble musikken vurdert som den nest dårligste av 32 områder (Vist & Os, under revisjon). Hun trekker frem at det som først og fremst trakk ned vurderingen, var det manglende tilbudet og bruken av musikkinstrumenter (Vist, 2017 s. 145). Dette gir oss et innblikk inn i barnehagens arbeide med musikk og instrumenter, og ser at dette er et område vi kan bli bedre på.

Musikk som metode

Når jeg skriver musikk som metode tenker jeg på hvordan man kan bruke musikk for å få et annet utbytte enn selve musikken. Musikk kan brukes inn i arbeid med flere fagområder i barnehagen, og man kan se nytte av musikken til barns allsidige læring. Høigård sier at fra et språkutviklingsperspektiv kan vi si at sang, regler, rytme, bevegelse og lek er med på å skape optimale betingelser for barnets språktilegnelser (2013, s. 35). «Gjennom de musikalske aktivitetene fremmer vi barnets utvikling på alle områder: emosjonelt, motorisk, sosialt, estetisk og kognitivt» (Høigård, 2013, s. 35).

Musikk kan også være en inngang til å bli kjent med egne indre følelser. «Musikk gir oss rik mulighet til å møte våre egne følelser. Musikken kan være et speil som kan si noe om utøveren, og den kan på denne måten fungere som uttrykk for musikerens indre 'bevissthetslag'» (Ansnes og Fjørtoft, 1999, s. 217). Brean og Skeie skriver «I musikken er bevegelse, rytme og emosjoner så tett knyttet sammen i hjernen at bare det å manipulere tempoet, vil påvirke vår vurdering av det emosjonelle innholdet. Langsom musikk oppleves som tristere enn rask musikk» (2019, s. 81).

Samtidig som vi kan se at musikk kan brukes på mange måter for barns læring ønsker jeg å rette fokuset videre mot musikken egenverdi og musikkglede. Dette henger sammen med Varkøy sin forståelse av nytte. «Nyttetenkning verdsetter ikke den distinkte menneskelige friheten som kommer til uttrykk i aktiviteter som er frie og ikke formålsstyrte» (2017, s. 114).

Musikkens egenverdi

Sæther skriver om at han med lang erfaring innen musikkarbeid i skolen har opplevd at musikk ikke kan fungere som en god metode for å styrke ulike ferdigheter som språk, lesing og skriving uten at musikkaktiviteten i seg selv er målet. Musikkopplevelsen og barns egne musikalske uttrykk må være et hovedmål for musikkaktiviteten. Først da kan musikkaktiviteter bidra til å kunne styrke forutsetninger for læring innen andre fagområder. Barns evne til å kunne oppleve, og selv uttrykke, helheter, må være utgangspunktet for innholdet i både formelle og uformelle læringssituasjoner i barnehagen (2008, s. 112). Barnet må oppleve musikken og opplevelsen som god for å oppleve et utbytte som kan stimulere til læring innen andre områder. Ansnes og Fjørtoft skriver at dersom vi kobler rytme, dynamikk, tonehøyde, klang og tempo med følelser, har vi jo nettopp musikk (1999, s. 212).

En viktig del av musikkens egenverdi er å sette musikken i forsetet og la «godene» av musikkopplevelsene komme som en bonus. Fokus på deltakelse bør også være sterkere enn fokuset på ferdigheter. Kulset skriver at en deltakende musikkpraksis gir en helt annen musikalsk identitet hvor fokuset er på å delta og å musisere sammen, enn en performativ musikkpraksis hvor det å være god på et instrument og opptre er fokus (Kulset, 2018, s. 31). I en barnehage ser jeg på det som nødvendig å fokusere på den deltakende praksisen, og se lysten av å opptre som en bonus dersom den melder seg.

Rytme

I menneskets utvikling kan vi finne en forståelse av den «innebygde» rytmen vi har. Brean og Skeie (2019) skriver om nettopp dette i boken sin. I mellom 1,9 og 1,4 millioner år siden reiste vi oss opp på to bein, og dermed måtte homo ergaster, som vi da het, lære seg å løpe på to ben. For å kunne jakte måtte de løpe langt med god flyt, dette økte kravet om rytmiske bevegelser. Denne motoriske rytmen som ble utviklet er en forutsetning for å kunne holde en indre rytme over tid (2019, s. 19). Brean og Skeie skriver at dette kan være utgangspunktet for at vi har en innebygg tendens til å trampe takten eller bevege oss på andre måter når vi hører rytmisk musikk. Denne evnen er unik for oss mennesker (2019, s. 19). Denne rytmen kan vi også kjenne igjen i oss mennesker, når vi går sammen kan det være lett å synke rytmen og gå i nøyaktig samme tempo. For meg gir dette en god indikasjon på at rytme er noe vi mennesker har i oss, noe som gjør at det også vil være naturlig å høre på rytmisk musikk, utforske med rytme, danse til rytmer og bevege oss. Man kan oppleve at barn rett og slett ikke klare å sitte

stille på stolen under en sang, at kroppen rett og slett må bevege seg. Musikk har vært en del av menneskers kultur langt tilbake i tid, og de tidligste musikkinstrumentene: tromme og fløyte dukket opp for 40-50 000 år siden, omtrent på samme tid som hulemalerier og andre kunstuttrykk (Brean og Skeie, 2019, s. 24).

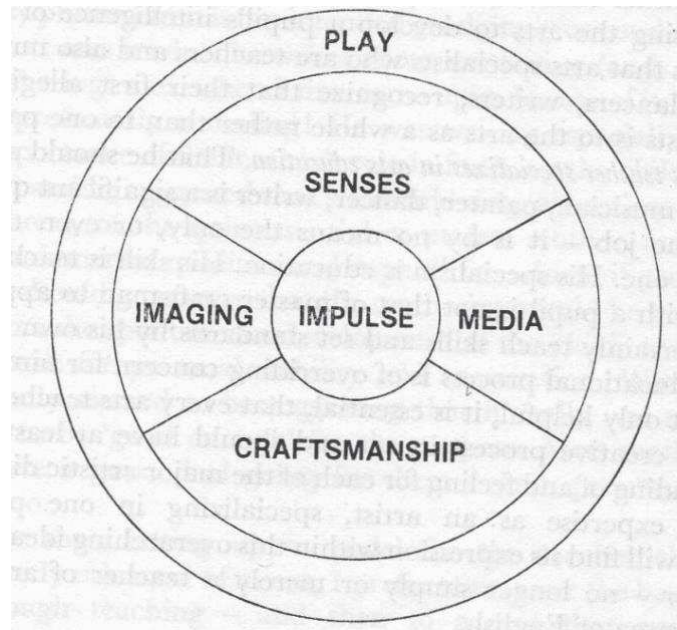
3.3 Undring, utforsking og inspirasjon

Barn opplever, lærer og utvikler seg i meningsfulle sammenhenger. Deres væremåte er fra første stund preget av en aktiv, kroppslig og nysgjerrig utforskertrang som i løpet av småbarnsalderen utvikler seg til en undrende, fantasifull og lekende sosial og kulturell utforskertrang dersom omgivelsene tillater det. (Sæbø, 2011, s. 15)

Barn møter verden med sin undring og iver. For å bli kjent med omverden må de utforske sine omgivelser og de muligheter som finnes. Som en del av barnas hverdag har barnehagen ansvar for å gi barna nye impulser. I rammeplanen står det «I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang» (2017, s.19). Det står også at «Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter» (2017, s. 47). Her ser vi en blanding mellom at barna skal få rom til å utforske samtidig som de skal få kunnskap og ferdigheter. Dette krever at voksne inspirerer barn samtidig som de klarer å gi rom til barnas egen utforsking og undring. «Å gi impulser til estetiske prosesser er viktig for å sette i gang ideer og skape motivasjon hos både voksne og barn» (Sæther, 2012, s. 115).

Skapende prosesser

Malcolm Ross kom i 1978 ut med boken *The Creative Arts*. Her presenterer han modellen «the arts curriculum» som kan oversettes til kunstens pensum.

Ross, 1987, s. 81

Modellen viser de pedagogiske forutsetningene for en kreativ prosess. «I sentrum av modellen står impulsen og utgjør selve drivkraften i den estetiske prosessen» (Sæther, 2012, s. 173). Han beskriver en impuls som en «motivasjon til handling» (2012, s. 173). Sæther oversetter de andre forutsetningene til sansetrening, indre bilder/fantasi, håndverk og teknikk, medier samt lek som omslutter modellen og gir et viktig budskap til den kreative prosessen: for å være skapende må vi gi plass til leken (2012, s. 173-174). Slik jeg tolker modellen kan en impuls som vi opplever gjennom sansene våre skape indre bilder og utløse fantasi. En slik opplevelse av en impuls kan utvikle et ønske om å uttrykke seg gjennom et håndverk eller en teknikk, for å klare å uttrykke seg trengs også et medium å gjøre det gjennom. Som både Ross og Sæther skriver er det viktig å ha god plass til leken for å gi grunnlag for kreative prosesser.

Det undrende og skapende barnet

Sæther skriver at vi er født kreative, men at denne menneskelige medfødte og kreative væremåten er bare en mulighet, som trenger sosial og kulturell stimulering for å utvikles til beste for barnet og samfunnet (Sæbø, 2011, s. 15). Letnes skriver at «Gjennom ulike sanselige erfaringer med verden skapes meningen ... Noe som gir flere lag til og ulik smak av det livet har å tilby (2018, s. 69). Ramfjord skriver at i barnehagen og skolen legges det vekt på at barna skal få uttrykke seg på ulike måter. Musikk er en uttrykksform og musikkaktiviteter kan være skapende og/eller gjenskapende (2005, s. 96). Spontansang kan være en måte for barn å

uttrykke seg musikalsk på. Sæther skriver at sangen kan skje når som helst, og kan fungere som akkompagnement til bevegelser og uttrykk for handling (2012, s. 104). Ansnes og Fjørtoft skriver «Spontansang er fullt og helt underlagt barnekulturens normer og regler, og er slik uløselig knyttet til leken» (1999, s. 212). «Barn har en verden av musikk i seg i tillegg til den verden av musikk som er rundt barnet. Skapende aktivitet til si at barnet får mulighet til å være nysgjerrige, oppdage nye problemstillinger, stille spørsmål, undersøke, leke, lage og vurdere sine egne musikkuttrykk» (Ramfjord, 2005, s. 96). Gjennom god tilrettelegging for inntrykk og uttrykk kan barna få erfaringer på mange plan med det livet har å by på. Sæther skriver at «En estetisk opplevelse, eller en hvilken som helt opplevelse, kan fremkalle direkte uttrykk» (2012, s. 172).

Digitale verktøy

Ved bruk av digitale verktøy kan en gi barna nye impulser i en annen dimensjon enn med det fysiske. I Rammeplanen står det: «Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn» (2017, s.44). Ramfjord skriver at en ulempe med at barn i barnehage skal bruke dataverktøy når det kommer til komponeringsarbeidet, kan være at en mister noe av den sosiale siden ved musisering, som er en viktig faktor både i musikkundervisningen og i det frivillige musikklivet, nettopp det samarbeidet og sosiale samværet (2005, s. 69). I Rammeplanen står det også at: «Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring» (2017, s. 44).

3.4 Voksenrollen

Mange lar seg hemme på det musikalske planen på grunn av personlige historier og ikke minst eget musikalsk selvbilde. Her sier Ansnes og Fjørtoft noe viktig:

Det å være skapende på det musikalske plan må ikke være noe som er forbeholdt de flinke de som er «musikalske». Poenget er vel ikke at vi skal late som alle har like gode forutsetninger for å være musikalsk improviserende, men at alle faktisk har litt mer å komme med enn de kanskje tror eller har hatt mot til å utforske. (1999, s.221)

Det å bli trygg på sin egen musikalske identitet kan være utfordrende for noen, men viktig når man arbeider i barnehagen. Det å få barn til å forholde seg skapende til musikk handler i stor

grad på barnehagelærerens trygghet til å være kreativ, om de voksne i barnehagen leker med lyd, eksperimenterer med rytmer, klang, tempo og dynamikk, vil det stimulere barns egen utforskertrang (Sæther, 2012 s. 41).

Den voksne som inspirator

I rammeplanen står det at «Personalet skal være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene» (2017, s. 51). Ved å være voksne som skal fremme lyst, blir det viktig å inspirere barna ved å gi dem nye impulser i hverdagen, samt å fange opp barnas ulike uttrykk. «Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov» (Rammeplanen, 2017, s. 27). Sæther skriver at det å møte barna her og nå innebærer at man er oppmerksom på barnas respons og signaler for å ta utgangspunkt i og følge opp barnas initiativ (2011, s. 89). «En av oppgavene for de voksne er nettopp å være lydhør overfor hvilke impulser til ekspressive handlinger barna har» (Carlsen og Samuelsen, 1988, s. 38).

«Motivasjon ligger i nysgjerrighet og trang til utforsking» (Sæther, 2008, s. 112). Vi må gi barna motivasjon i hverdagen, noe som skaper nysgjerrige og skapende barn. Angelo skriver at barnehagelærerens forutsetninger er sentrale i diskusjonen om hvordan vi kan arbeide med musikk i hverdagen (2012, s. 147). Ramfjord skriver at «Vi kan lokke spennende toner ut av instrumentene, selv om vi ikke kan spille i tradisjonell forstand. Barna viser stor interesse for å utforske musikkinstrumenter, og denne interessen bør vi stimulere» (Ramfjord, 2005, s. 50). Dette til tross for om den voksne har stor kunnskap om instrumenter eller ikke.

Berike barns lek

«Lek er morsomt og deilig. Den oppstår av barnas egne ideer og valg. Den gir en følelse av egen kompetanse, kontroll og makt» (Öhman, 2012, s. 76). Til tross for at leken skal være fri og en arena for barns ideer trenger de også inspirasjonskilder. Noe nytt og spennende de kan utforske gjennom leken, og ta med seg inn i lek. I rammeplanen står det at «Personalet skal støtte og berike barnas initiativ, undring, nysgjerrighet, kreativitet, læringslyst og tiltro til egne evner» (2017, s.22). Öhman skriver at nærobserverende barnehagelærere i barns lek kan være med på å berike, utvikle og fordype leken (2012, s.239). «Læreren kan komme med

forslag som utvikler eller fordyper leken, sørge for at barna har egnede materialer eller andre lekeressurser» (Öhman 2012, s. 234).

Lindqvist skriver «for barnet er leken den viktigste aktiviteten for å utvikle bevissthet om verden» (1997, s. 78). Derfor ser jeg en fin mulighet å ha instrumenter tilgjengelig også i lek. Instrumenter kan gi ulike dimensjoner til leken, og skape forskjellige indre bilder med ulike lyder fra ulike instrumenter og dermed barnas assosiasjoner. Ved å også utforske instrumenter gjennom lek, kan barna bli bedre kjent med og få en dypere forståelse av instrumentet.

Lek er viktig for alle menneskers utvikling og læring. Derfor må vi voksne være lydhør og oppmuntre barn til å utforske, leke og komponere med lyd i enklere former (Ramfjord, 2005, s. 10). I dette arbeidet blir førskolelæreren en viktig rollemodell, så vell som i alle kreative prosesser, hvor en selv bør være aktiv i utprøving og lek (Sæther, 2011, s. 80). «Barns behov for uttrykk og egen motivasjon for kommunikasjon vil være vel så viktig som tilrettelagte aktiviteter fra pedagogens side» (Sæther, 2012, s. 89). «Alle mennesker har skapende evner. Men det er viktig at disse blir stimulert, helst fra tidlig barndom. Kreativitet kan utvikles dersom den blir stimulert.» (Ramfjord, 2005, s. 96). Angelo skriver at vi har en indre motivasjon som gjør at vi i lek og estetisk aktivitet deltar fordi vi vil det, samt at vi er trygge nok til å bli med (2012, s. 121). Det er derfor viktig med tilrettelegging og trygge rammer for barna sin lek og deres estetiske aktivitet. Öhman skriver at det å være tilstede i leken er viktig. Dette skaper god relasjon og tillitt mellom barn og voksen (2012, s.239).

Improvisasjon

Som voksne i barnehagen og rollemodeller i barnehagen mener jeg vi ikke må ta oss selv for høytidelig og tørre å prøve oss frem og utforske på lik linje som vi ønsker at barna skal utforske og lære nye ting. En stor del av barnehagehverdagen går ut på å være spontan og improvisere sammen med barna. Ansnes og Fjørtoft skriver at improvisasjon er noe alle har evne til, og at å improvisere er faktisk noe vi alle gjør hver dag (1999, s. 212). Til tross for dette kan man grue seg for å improvisere når det kommer til det musikalske. Voksne har lett for å glemme den musikaliteten de har hatt som barn. Austnes og Fjørtoft skriver at en grunn kan være den musikken vi hører på i dag av dyktige utøvere, kan være med på å skape en forestilling om at musikk og musikalitet er noe mystisk, noe som bare er for spesielt utvalgte (1999, s. 213).

4. Funn og drøfting

Forord

Mitt grunnlag for prosjektet var å inspirere personalet og barna til å bruke mer musikk og instrumenter i hverdagen. Jeg ønsket å skape interesse på et grunnleggende nivå, og ser på arbeidet som et grunnlag for videreutvikling når det kommer til utforskning med rytmer og samspill i grupper. Observasjonene jeg velger å trekke frem i denne oppgaven er hentet fra et bredt materiale innhentet i prosjektperioden. Det er mine observasjoner, oppfatninger og erfaringer av og fra hendelser, som jeg vil drøfte ut fra teorien jeg har lagt frem i teorikapittelet. Jeg vil trekke frem en og en observasjon kronologisk etter tid/dato fra begynnelse til slutt, da jeg ser en sammenheng mellom aktivitetene og inspirasjonen prosjektet gav. Etter hver observasjon vil jeg drøfte funnene knyttet til teori, før jeg beveger meg videre og har en oppsummerende drøftingsdel hvor jeg trekker trådene sammen til slutt.

Noen funn utløser mer refleksjon og drøfting enn andre, men har sin plass for sin relevans for besvarelsen. I denne delen vil jeg svare på problemstillingen min: «*Hvordan kan personalet inspirere til bruk av musikkinstrumenter i barnehagen*» ut fra mine data, relevant teori samt erfaringer prosjektet gav meg.

4.1 Funn: Musikkaktivitet

Jeg inviterte med meg en barnegruppe på 6 barn inn for å lage musikk. Jeg samlet instrumentene i en boks og trakk frem et og et instrument. Barna valgte seg så ulike instrumenter. Barna spilte mye samtidig, noe som ble frustrerende for enkelte da de ikke kunne høre sine egne instrumenter. Jeg prøvde å dele opp slik at en og en fikk spille, så to og to sammen. Jeg prøvde også å oppmuntre til å spille svakere. Etter en liten stund flyttet jeg fokuset over på å studere like og ulike egenskaper ved instrumentene, som lette og tunge lyder. Vi utforsket også ulike lengder på rør som gav forskjellige toner, dette var litt vanskelig å forstå, men de undret seg over dette.

Etter rundt 20 minutter med spilling og utforskning av instrumenter merket jeg at barna var mett og spillingen gikk naturlig over i lek uten at jeg sa eller gjorde noe. Sara (4 år) startet en lek i kjøkkenkroken som handlet om bursdag og de andre barna ble med. De sang bursdagssang på både norsk og engelsk og Jesper (4 år) og Knut (4 år) spilte på tromme og klokkespill til sangen.

Jesper og Knut satte seg tilbake igjen og spilte sammen. De snakket sammen om at «vi lager rytmer» de utforsket også med det vi nettopp hadde gjort. «Hvordan høres denne tonen ut for deg?» sa den ene og den andre lyttet og svarte.

Etter en liten stund satte Knut i gang ny lek, med å slå rytmisk på cymbalen og si «hør, kirken ringer, vi må gå» og barna fulgte etter bortover gulvet.

4.1 Drøfting

Ved å gi barna kjennskap til instrumentene i felleskap, tror jeg barna fikk kunnskap om instrumentene og så ulike måter å spille på de før de selv utforsket med instrumentene på egne premisser i leken. En stor del av barns møter med omverdenen skjer gjennom det sanselige, noe som gjør at man må tilrettelegge på en måte som gjør at barna får bruke sansene sine i møter med nye impulser. Rammeplanen presiserer at «I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang» (2017, s.19). Her opplever jeg at barna får undre seg over lyder, utforske ulike instrumenter og deres kvaliteter samt kjenne på skaperglede ved å lage musikk sammen. Angelo skiver at «Indre motivasjon dreier seg om at vi både i lek og i estetiske aktiviteter deltar fordi vi vil det, og fordi vi føler oss trygg nok til å bli med» (2012, s. 121). I aktiviteten opplevde jeg at barna ønsket å delta og jeg fulgte deres initiativer. Som voksen sammen med barn, ser jeg på det som viktig at vi ser barnas behov og initiativer for å forflytte fokus og retning. Det er ikke alltid det vi voksne ser på som gøy som fanger barnas interesse. Barn kommer ofte på handling spontant og underveis. Guss forklarer det slik: «situasjoner oppstår ut fra barnas umiddelbare assosiasjoner og innspill» (2015, s. 40-41). Slik vi ser at for eksempel Knut får assosiasjoner fra cymbaler til kirkeklokker, og ut fra dette starter en lek hvor barna skal gå til kirken.

Öhman skiver at «Lek er morsomt og deilig. Den oppstår av barns egne ideer og valg. Den frie følelse av egen kompetanse, kontroll og makt» (2012, s. 76). Samtidig som leken skal være fri og en arena for barns ideer trenger barn også inspirasjonskilder. Noe nytt og spennende de kan utforske gjennom leken, og ta med seg inn i lek. I eksempelet med Knut ser vi hvordan han tar i bruk den nye gjenstanden - cymbalen, og gjennom det den voksne har introdusert, får han nye assosiasjoner og skaper nye tema i leken. Sæther skriver at det er viktig med impulser inn i estetiske prosesser for å gi ideer og motivasjon (2012, s. 115). Samtidig som barna har fått mulighet til å bli kjent med instrumenter gjennom aktiviteten har den voksne også gitt inspirasjon og rammer for barnas utforsking med instrumentene, hvor

barna får mulighet til å ta de med inn i leken. Ramfjord skriver «Lek er viktig for alle menneskers utvikling og læring. Derfor må vi voksne være lydhør og oppmuntre barn til å utforske, leke og komponere med lyd i enklere former» (2005, s. 10). Ut fra Ramfjord sin kommentar om enklere former, ser jeg på bruk av instrumenter i lek som en god måte å gjøre instrumentene tilgjengelig for utforsking og improvisasjon for barna. I observasjonen ser vi tydelig hvordan enkelte av barna tar med seg instrumentene inn i leken på en kreativ og inspirerende måte. Etter å ha blitt kjent med instrumentene gjennom aktiviteten ser de nå nye muligheter i leken.

Denne aktiviteten ser jeg på som en god mulighet for personalet å ha med barna jevnlig, og da dette var den første introduksjonen for alle instrumentene, kan man gjerne gjøre ulike varianter med ulikt fokus. Her tror jeg Sæthers oppfordring om eksperimentering kan være en god arbeidsmåte «Om de voksne i barnehagen leker med lyd, eksperimenterer med rytmer, klang, tempo og dynamikk, vil det stimulere barns egen utforskertrang» (Sæther, 2012, s. 41). Jeg ser at denne musikkaktiviteten har et stort utviklingspotensial, med mulighet for utforsking og læring for både store og små.

4.2 Funn: Synlig musikkinstrument

Et rasleegg lå igjen på lekerommet fra dagen før. Et barn fant det og gav det til meg. Jeg hadde et annet barn på fanget, som ønsket egget, og ristet iherdig. Etter en liten stund oppdaget gutt (4 år) som hadde vært med dagen før, rasleegget og så ut til å komme på aktiviteten og cymbalen han hadde lekt med. «Kan jeg få spille på cymbalen?» spurte han, «det kan du, jeg skal finne den» svarte jeg og gikk for å hente den. Dette var i en situasjon hvor jeg skulle til å gå i et lite møte, så jeg avtale at han måtte spille rolig inne på basen og ligge den oppe på hylla når han var ferdig.

Jeg fikk fortalt at han stolt hadde vist den for pedagogen og fortalt om at «man må slå forsiktig fordi den kan bli ødelagt, den er gammel».

4.2 Drøfting

Guttens ønske om å spille mere ble gjort til inspirasjon for meg til å sette frem instrumentene synlig på avdelingen resten av prosjektperioden. Dette var noe jeg ikke hadde tenkt på da mange instrumenter overalt lett kan skape mye støy og uro på en base med mange barn.

Sæther skriver at det å møte barna her og nå innebærer at man er oppmerksom på barnas respons og signaler for å ta utgangspunkt i og følge opp barnas initiativ (2011, s. 89). Dette ser jeg i det daglige og det er viktig å tenke på at det ikke alltid er så mye som skal til for å møte barna. Her var det så enkelt som å lytte til barnet og sette instrumentene synlig slik at barna visste at det var tilgjengelig og kunne være med å gi assosiasjoner til andre barn og inspirere til videre lek og utforsking med instrumenter.

I rammeplanen står det at «Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov» (2017, s.27). Musikkinstrumenter kan brukes som en måte å uttrykke seg på, som en del av barnas lek, eller rett og slett til spilling og utforsking. Som voksen i barnehagen er det viktig å være tilstede og observant for å kunne møte barna på deres uttrykksformer. I Rammeplanen står det også at «Personalet skal støtte og berike barnas initiativ, undring, nysgjerrighet, kreativitet, læringslyst og tiltro til egne evner» (2017, s.22). Det å være en tilstedeværende voksen er viktig, og i denne situasjonen førte det til at jeg tok barnets ønske om å få uttrykke seg, som førte til endringer i prosjektet og på basen. Denne endringen førte til mer lek og utforsking med instrumenter i perioden.

4.3 Funn: Musikalsk lek

Jonas (4 år), Therese (4 år), Nina (4 år) og jeg bygger med avlange treklosser. Etter en stund blir de lei og klossene er på vei hit og dit. Jeg tar opp to klosser og sier, «se, vi kan spille på disse». Jeg slår klossene mot hverandre i en fast rytme. Jonas og Therese tar opp to hver og lager samme rytme. Jonas begynner uoppfordret å synge «rokken roll fiskeboll.....» og vi synger med. Vi tar sangen et par ganger, midt i sangen «...kokken spiller på gitar...» øker tempoet og vi slår raskere takt mens vi synger. Vi ler og synger om og om igjen.

4.3 Drøfting

Når det kommer til lek skriver Öhman «Læreren kan komme med forslag som utvikler eller fordyper leken» (2012, s. 239). I denne situasjonen så jeg en mulighet til å bringe rytme inn i leken da jeg merket at klossene ikke lenger ble brukt til bygging. Jeg brukte rytmen til å flytte fokuset og for å prøve å skape en impuls til videre lek. Öhman skriver at det å være tilstede i

leken er viktig (2012, s.239). Uten at jeg allerede hadde vært deltakende eller tett på leken, hadde det ikke vært mulig for meg som voksen å videreutvikle denne leken. Ved å være tett på barna fikk jeg inspirert barna til denne måten å bruke klossene som et instrument, samt være med i barnas egne videreutvikling av impulsen.

«Spontansangen felles inn i barns hverdag, i leken og i alle slags gjøremål. Den kan fungere som akkompagnement til bevegelser, og uttrykk for handling» (Sæther, 2012, s. 104). Her ser vi at Jonas bruker spontansang som uttrykk, helt ut fra eget uttrykksbehov. Det går an å si det slik i forhold til Ross sin modell (1978): Jonas får en impuls som gjør at han begynner å synge. I dette tilfellet er det en rytme som gir Jonas en impuls. «Impulsen må uttrykkes gjennom et medium» (2012, s. 173) skriver Sæther. Et medium kan for eksempel være tonene som Jonas bruker her. Et uttrykk kan være svært forskjellig, med handler ofte om det som skjer her og nå om det som engasjerer og griper barnet (Sæther, 2012, s. 104). Her kan vi si at Jonas bryter ut i sang som et resultat av rytmen han hørte. Sæther skriver «En estetisk opplevelse, eller en hvilken som helt opplevelse, kan fremkalle direkte uttrykk» (2012, s. 172). I denne situasjonen opplevde jeg at Jonas kom med et uttrykk ut fra rytmen, og vi utforsket med både tempo og rytmen gjentakende, hvor «...kokken spiller på gitar...» ble et skille i sangen der tempo i sangen økte.

Under denne leken lo vi og gjentok sangen. Her skjer det noe jeg vil kommentere som musikkglede, som er en viktig del av prosessen. Det å skape gode opplevelser rundt musikken, slik at barna har gode opplevelser og assosiasjoner rundt musikk tror jeg vil være med på å inspirere til videre arbeide med musikk både for barna. Slike stunder tenker jeg kan være med på å danne grunnlaget for interessen rundt videre arbeid med musikk.

4.4 Funn: Lage musikkinstrumenter

Jeg tok med en gruppe barn på verkstedet for å lage rasleegg av toalettapirruller. Jeg ga barna følgende instruksjoner: «Dere kan tegne på toalettapirruller, før vi skal stifte en side og fylle dem med ris, så stifter vi dem helt igjen». Barna var positiv til aktiviteten og prøvde instrumentene sine stolt etterpå. Vi utforsket forskjellen på toalettapirrullene med lite og mye ris, og hørte på forskjellene mellom dem. Jeg var tydelig på at vi skulle samle dem sammen i en boks, slik at barna ikke skulle ta dem i hylla og med hjem. Dette for at jeg ønsket å ha dem i barnehagen og bruke de fremover.

Når alle på gruppa hadde laget rasleeggene samlet vi oss til samling. Jeg tok navneopprop hvor vi viste frem alle sine rasleegg, og jeg delte dem ut. Vi spilte «jeg er en liten spillemann» og «er du veldig glad å vet det..» hvor barna fikk spille på rasleegget. Her øvde barna seg på å synge og å spille, det kunne være krevende å ta naturlige pauser fra spillingen, men flere mestret dette, og noen hang seg på når de skjønnte prinsippet.

4.4 Drøfting

Gjennom samlingen opplevde jeg at barna ble kjent med en ny måte å lage musikk sammen, selv om sangen var hovedfokuset, ble også instrumentene deres viktige komponenter i samspillet. Jeg ser også på det som et mål å skape det som Kulset beskriver som en deltakende praksis, hvor fokuset er på å delta og å musisere sammen (2018, s. 31).

Gjennom denne aktiviteten opplevde jeg at barna fikk være skapende i utforsking og laging av instrumentene samtidig som de ble introdusert for en måte man kunne bruke instrumentene på. Det å lage egne instrumenter motiverer til lek med lyd og klang, til komponering og samspill (Ramfjord, 2005, s. 36). «Barn får naturlig nok også et sterkere eierforhold til den musikken som blir laget for, og utført på, deres egne instrumenter» (Ramfjord, 2005, s. 36). Aktiviteten var med på å skape et felleskap for gruppa rundt instrumentene og samlingen, hvor de fikk nye felles opplevelser med musikkinstrumenter, som kan være med å gi inspirasjon inn i deres lek. Gjennom samlingsstunden tror jeg de voksne som var tilstede fikk se en ny måte å la barna bruke instrumenter på i samling, som kunne være til inspirasjon videre.

4.5 Funn: Hvorfor ikke lage saksofon?

Denne morgenen viste en ansatt bilder av ulike instrumenter til barna og de snakket sammen om instrumentene. Flere av barna satt seg ned for å tegne dem. Gutt (4 år) kom bort til meg og viste tegningen sin, forklarte at det var en saksofon, og demonstrerte med stor innlevelse hvordan man spiller og hvilke lyder den lager.

Senere på dagen da vi laget rasleegg hadde to gutter mye heller lyst å lage saksofon og tromme, så vi ble enig om å gjøre det etterpå. Da jeg hentet dem inn på verkstedet etterpå, kom de med en gang og var klar med det samme. De var ivrig, og flinke til å

vente på tur når jeg hjalp dem. De var gode til å bruke kreativiteten og hjalp hverandre å finne løsninger. Det ble fine dialoger, og jeg la opp til at barna selv skulle få tenke på hvordan de ville utforme instrumentene sine.

De virket interessert i hvert sitt instrument, og ingen av den ble misunnelig eller ønsket å lage det samme som den andre.

4.5 Drøfting

Dersom vi ser nærmere på de ulike voksenrollene som var tilstede i dette barnets kreative prosess, starter det med impulsen hvor en ansatt setter seg med en gruppe barn og viser dem ulike typer instrumenter. For meg virket denne aktiviteten spontan, og noe den ansatte kom på der og da. Ansnes og Fjørtoft skriver at improvisasjon er noe alle har evne til, og at å improviserer er noe vi alle faktisk gjør hver dag (1999, s.212). I dette eksempelet ser vi hvor mye en slik liten improvisasjon på morgenkvisten kan inspirere et barn gjennom hele dagen. Dette eksempelet synes jeg viser hvor lite som skal til for å inspirere barna og gi dem nye impulser i hverdagen. Da barnet kom videre til meg denne dagen og viste frem hva han hadde lært om saksofonen og hvordan den fungerte, viste han meg at dette var noe han interesserte seg for. «En av oppgavene for de voksne er nettopp å være lydhør overfor hvilke impulser til ekspressive handlinger barna har» (Carlsen og Samuelsen, 1988, s. 38). Ut fra dette uttrykket og ønsket om å lage instrumentet på verkstedet, oppfattet jeg et sterkt ønske fra barnet og jeg så hvilken betydning det kunne ha. I Rammeplanen står det «Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov» (2017, s. 27). Dette er en stor oppgave for personalet, og for å få med seg barns allsidige uttrykk må man være tett på, der hvor barna er.

Til tross for at denne aktiviteten ikke går direkte på hvordan man bruker instrumenter, tror jeg slike situasjoner kan være med på å inspirere barna. Videre kan det gi impulser til dramatisering av og med instrumenter, samt inspirasjon til å lære mer om flere instrumenter, gjennom at barna opplever å bli møtt på deres undringer og ytringer. «Å få barn til å forholde seg skapende til musikk beror i stor grad på barnehagelærerens trygghet til selv å være kreativ» (Sæther, 2012, s. 41). Noe som også ble viktig i barnets prosess er den voksnes mulighet til å være spontan og improvisere samt fange opp og se barns uttrykksbehov.

4.6 Funn: Utforsking med applikasjonen GarageBand

Jeg satt på et bord med tre-fire barn og introduserte musikkskapingsapplikasjonen GarageBand for barna. Barna fikk komme og gå ut fra interesse, men det virket spennende for mange. Etter litt kom mange barn til og ville være med. Jeg spurte om en annen ansatt kunne bruke det andre nettbrettet med en gruppe. Jeg viste enkelt hvordan man byttet mellom instrumenter og de var i gang. Barna prøvde å spille på ulike instrumenter, spilte inn stemme og la til effekter. Pianoet var et populært valg, hvor vi utforsket ulike typer, orgel, klassisk, synth o.l.

Uka etter tok jeg frem GarageBand, og flere barn var interessert i å være med. Det var ettermiddag og noen barn ble hentet innimellom. Jeg la spesielt merke til en gutt på fire år som var ivrig og satt lenge. Han valgte ulike instrumenter, men klare å holde seg til den samme rytmen uansett hvilke instrument eller toner han trykket på, «Kort, kort, lang», «kort, kort, lang». Rytmen var fast, og han holdt fast ved den.

Barna observerte hverandre og fulgte med på de instrumentene de andre barna spilte. Når det ble deres tur ville de ofte spille det samme som noen før dem. Her ble det rom for viderekjøring og barna hjalp hverandre med å forstå applikasjonen. De byttet mellom instrumenter, skalaer og ulike typer av samme instrument.

4.6 Drøfting

Ramfjord skriver at en ulempe med at barn bruker dataverktøy i komponeringsarbeid, kan være at en mister noe av den sosiale siden ved musisering. En viktig faktor både i musikkundervisning og det frivillige musikklivet er nettopp samarbeid og sosialt samvær (2005, s. 69). I funnet ser vi at barna får samhold av å lære noe nytt sammen, og jeg ser en mulighet for samarbeid og sosialt samvær med bruk av denne applikasjonen. Jeg ser på det som viktig å variere, slik at det ikke bare blir musikk mellom en og en, og at en voksen er tilstede, slik det står at det skal være i rammeplanen «Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna» (2017, s. 44). For å få mer av den sosiale siden

kunne en mulighet vært å hente inn ulike rytmeinstrumenter slik at barna som så på kunne vært med i musiseringen.

I eksempelet med gutt (4 år) kommer den innebygde rytmen frem. Tanken om at vi alle har rytme i oss, og har behov for å få den ut på ulike måter. Her opplevde jeg at applikasjonen ble et godt medium for gutten å bruke for å uttrykke seg. Vi mennesker har en innebygg tendens til å trampe takten eller beveger oss på andre måter når vi hører rytmisk musikk. Denne evnen er unik for oss mennesker (Brean og Skeie 2019, s. 19).

Ved at jeg fikk med meg en annen ansatt og introdusert applikasjonen mener jeg at det kan gi grunnlag til mer utforskning med applikasjonen også etter prosjektperioden. Jeg har en tanke om at når man har gjort noe en gang kan det være letter å ta det frem igjen. Jeg ser på applikasjonen som en god måte å inspirere barna til å bli kjent med instrumenter som de ikke har tilgjengelig på avdelingen, samtidig som det kan inspirere til å bruke applikasjonen på lik linje som et spill.

4.7 Funn: Musikalsk samling

Assistenten og jeg samlet barna og fortalte at vi ønsket å lage en egen sang for basen. Barna snakket litt og vi sang noen sanger. Den siste sangen vi sang var den etablerte barnehagesangen. Assistenten stemte i med gitar og barna sang for full hals. Et barn begynte å slå to metallbokser (leker i rommet) mot hverandre og fulgte takten i sangen, andre barn ble inpsisert til å gjøre det samme og reiste seg for å finne flere fra lekekassene. Assistenten og jeg observerte barna og sang videre. På siste verset sang, spilte og danset barna.

4.7 Drøfting

Her ønsker jeg å få frem voksenrollen. Vi observerte det som skjedde og lot barna bevege seg fritt rundt i rommet selv om de tidligere hadde fått beskjed om å sitte sammen i samling. Her kunne man begynt å i rettesette barna, men her så vi noe viktig. Jeg opplevde at barna hadde en trang til å bevege seg, spille med og synge. Det var tydelig at denne sangen betydde mye for barna og jeg opplevde sterk tilstedeværelse av musikkglede. Musikk er et følelsesladd fag hvor tonene, melodien og ordene spiller inn på følelsene våre. Ansnes og Fjørtoft skriver at dersom vi kobler rytme, dynamikk, tonehøyde, klang og tempo med følelser, har vi jo nettopp musikk (1999, s. 212).

I barnehagen og skolen legges det vekt på at barna skal få uttrykke seg på ulike måter. Musikk er en av uttrykksformene. Musikkaktiviteten kan være skapende og/eller gjenskapende (Ramfjord, 2005, s. 96). I denne situasjonen opplevde jeg at barna var gjenskapende med å synge en sang som allerede fantes, men også skapende ved å legge til nye elementer til sangen, helt ut fra barnas initiativ. Ut fra barnas bevegelse og rytme fikk jeg tydelig se den iboende rytmen til barna og deres trang til å henge seg på gitarspillet til assistenten. Det startet med et barn som utforsket med metallbokser som igjen inspirerte flere. Ramfjord skriver også at barn har en verden av musikk i seg i tillegg til den verden av musikk som er rundt (2005, s. 96). Her oppfatter jeg det som at barna slapp ut den verden av musikk i samspill med musikken som var rundt den. Det var tydelig at sang, spilling og dans hadde stor betydning for barna. Her ser vi hvordan en sang kan inspirere til å bli med i musisering med hele seg. Barna så muligheter i omgivelsene og kjente på lysten til å være med, da er det viktig at de voksne også gir rom for det.

Oppsummering

Når jeg ser på fellestrekkene i mine data er det noen ting som stikker seg mer frem enn andre. Dette er trekk jeg synes er viktig i arbeidet med å inspirere til bruk av musikkinstrument generelt.

Voksenrollen trer frem som viktig i det å være tilstedeværende, fange opp barnas interesser og ytringer, samt det å være en inspirator og en kilde for barna til å bli kjent med mer av sine omgivelser. I rammeplanen står det at «Personalet skal være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene» (2017, s. 51). Jeg ser på barns uttrykk som et godt utgangspunkt når det kommer til videre inspirasjon. Samtidig som man må se det i sammenheng med at den voksne også må inspirere og gi kjennskap til nye ting. Jeg ser hvordan igangsetting av slike prosjekter kan bli tatt videre av barna dersom vi er observante i samspill med dem. Jeg tror voksne som er deltakende med barna blir voksne som inspirerer og lar seg inspirere av barna og deres uttrykk. Sæther skriver at «Førskolelæreren vil være en viktig rollemodell overfor barna i kreative prosesser og bør selv være aktiv i utprøving og lek» (2011, s. 80).

Skal man få barn til å forholde seg skapende til musikk må man som barnehagelærer ha trygghet til selv å være kreativ. Dersom de voksne i barnehagen leker med lyd,

eksperimenterer med rytmer, klang, tempo og dynamikk, vil det stimulere barns egen utforskertrang (Sæther, 2012 s. 41).

Jeg ser at leken er en god måte for barna å utforske og bli kjent med nye ting, «for barnet er leken den viktigste aktiviteten for å utvikle bevissthet om verden» (Lindqvist, 1997, s. 78). Vi ser også gjennom funnene at allsidig utforsking og lek med lyd, instrumenter, sang og lignende har gitt barna utbytte i form at økt interesse, inspirasjon og kreativitet rundt musikk og rytme. Derfor ser jeg på det som viktig å ha instrumenter tilgjengelig, også i lek, da det er en måte å bli kjent med verden på.

Ross sin modell om kreative prosesser synes jeg er relevant i samtlige funn. Jeg ser sammenheng mellom impulser gitt til barnet som videre førte til ulike uttrykksformer. Jeg opplever gjennom funnene at vi kan se mange ulike måter barna tar innover seg de impulsene som befinner seg i omgivelsene, og vi kan se mange måter å uttrykke seg på. For meg understreker det hvor forskjellige barn er og de ulike behovene de har for å få uttrykke seg gjennom dagen.

Min opplevelse av prosjektet er at barna uttrykker seg gjennom musikk, og at de var aktive. Jeg så barnas interesse for musikkaktivitetene, og ser på disse som en mulig inspirasjon for personalet. Jeg opplevde også musikkglede hos barna gjennom aktiviteter og ser på det som et viktig og etterstrebe etter gode opplevelser med musikk når man skal arbeide med musikkinstrumenter sammen med barn.

5. Avslutning

Til tross for interessante funn og erfaringer, tror jeg det ville vært interessant å se, i en større sammenheng, hvordan dette arbeidet har inspirert barna. Da ved å se om det er musikalsk lek og utforskning i barnegruppa. Jeg tror jevnt arbeid med musikkinstrumenter i en lengre periode kunne vært interessant for å se hvilke spontane uttrykk barna ville komme med. Samtidig tror jeg også det hadde gått an å sette i gang noe lignende i en mindre skala, hvor fokuset kunne vært rette mot en aktivitet som jevnlig utviklet seg over tid i takt med barnas interesser. Med en pedagogisk leder som motiverer og inspirerer personalet og deres utviklingspotensialer, tror jeg at man kan få til mye. Jeg tror eksempler kan være lurt for å komme i gang, og være et godt grunnlag for egen utforsking og å få kjennskap til mulighetene. Her tror jeg at funnene mine kan være til inspirasjon for personalet i barnehagen. Samtidig er det viktig å understreke at dette ikke er en fasit eller konklusjon, men heller et materiale som kan gi et mulighetsbilde når det kommer til bruk av musikkinstrument i barnehagen.

Gjennom arbeidet med prosjektet og oppgaven har jeg lært, fått nye ideer og erfaringer om hvordan musikkinstrument og barn kan gå hånd i hånd. Jeg har sett barns ulike uttrykk og ser det å være tilstedeværende som viktig for å fange opp interesse, inspirere og gi mye impulser. Jeg har kommet frem til at det er mange måter å arbeide med musikkinstrumenter sammen med barn, og jeg tror bare fantasien kan sette grenser. Til slutt ønsker jeg å løfte frem et sitat fra Evensen, som jeg føler understreker fundamentet i våres arbeid i barnehagen «Noe av det som kjennetegner barn, er deres glede og spontanitet ... La dette bli styrende for de voksnes arbeid. Glade voksne skaper glade barn» (Evensen, 2012, s. 17).

To gutter (4 år) står ute på lekeplassen og ser på hverandre. De har bøy i knærne og lener overkroppen bakover, mens de holder to store spader på skrå over kroppen, slik man holder en gitar. De slår hånden opp og ned over spaden men de roper «bradamdamdam, bradam...» Lyden kan minne om en elgitar.

6. Referanseliste:

- Ansnes, J. & Fjørtoft, F. (1999). *Toner i fri lek. Tanker om improvisasjon blant voksne og barn.*
I S. Kibsgaard & A. Wostryck (red.) *Mens leken er god.* Oslo: Tano Aschehoug.
- Askland, L. (2015) *Kontakt med barn.* Oslo: Gyldendal Norge Forlag AS.
- Bergsland, M. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen.*
Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Brean, A. & Skeie, G. (2019). *Musikk og hjernen.* Oslo: Cappelen Damm AS.
- Carlsen, K. & Samuelsen, A. (1988) *Inntrykk og uttrykk: estetiske fagområder i barnehagen.*
Oslo: Gyldendal.
- Evensen, F. & Andersen, U. & Sæheim, R. (2012). *Musikkglede i barnehagen.* Oslo:
Kommuneforlaget.
- Guss, F. (2015). *Barnekulturens iscenesettelser I.* Oslo: Cappelen Damm AS.
- Herrup, E. (1980). *Musikken- en del af barnet.* Copenhagen: Gyldendals pedagogiske
bibliotek.
- Jansen, T. (2008) *Å arbeide mot det ukjente.* I Moser, T. & Pettersvold, M. (red), *En verden
av muligheter- fagområdene i barnehagen.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Johannesen, A, Tuft, P.A. & Christoffersen L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig
metode.* Oslo: Abstrakt forlag.
- Kulset, N. (2018). *Din musikalske kapital.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.*
Lastet ned fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Letnes, M-A. (2018). *Barns estetiske erfaring , lek og læring.* I Frisch, N. Letnes, M-A. Moe,
J.(red) (2018). *Boka om kunst og håndverk i barnehagen.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lindquist, G. (1997) *Lekens muligheter.* Oslo: Gyldendal akademisk.

- Ramfjord, L. (2005). *Gi lyd! Musikkaktiviteter for barnehage og småskole*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ross, M. (1978). *The Creative Arts*. London: Heinemann Educational Books.
- Ruud, E. (2013). *Musikk og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ruud, E. (1996). *Musikk og verdier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ruud, E. (1990). *Musikk som kommunikasjon og samhandling*. Oslo: Solum forlag. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2007110804065?page=1&searchText=kommunikasjon
- Sæbø, A. (2011). *Kunstfagenes plass i barnehagen*. I Sæbø, A., Bakke, K & Sæther, M. (2011) *Kunst, kultur og kreativitet- Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagforlaget.
- Sæther, M. & Angelo, E. (2012) *Barnet og musikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sæther, M & Aalberg, E. (2006) *Barnet og musikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sæther, M. (2008). *Musikk og grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*. I Kibsgaard, S.(red.) (2008) *Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sæther, M. (2011). *Musikk og estetiske prosesser i barnehagen*. I Sæbø, A., Bakke, K. & Sæther, M. (2011) *Kunst, kultur og kreativitet- Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thorsteinson, H. (2011). *Prosjektbasert arbeid – om barns medvirkning og kunstfaglig aktivitet i barnehagen*. I Sæbø, A., Bakke, K & Sæther, M. (2011) *Kunst, kultur og kreativitet- Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagforlaget.
- Universitetet i Bergen og Språkrådet. (2018). *Bokmålsordboka | Nynorskordboka*. Hentet fra: https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=musikkinstrument&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&begge=+&ordbok=begge

Vist, T. (2017) *Hva slags fag er musikk – i barnehagen?* Lastet ned fra:

<https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2475768>

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk Forum.

7. Vedlegg

Vedlegg 1

Samtykke skjema - Barnehagen

Ut fra aktiviteter, observasjoner og praksisfortellinger jeg gjennomførte i min praksis hos dere i perioden: 05.11.2018 – 7.12.2018, ønsker jeg å skrive min bachelor oppgave. Jeg ønsker å bruke materiale jeg innhentet i praksis når det kommer til utviklingsarbeidet «Bevisstgjøring av bruken av musikk i hverdagen». Barn, voksne og sted vil bli anonymisert.

Mine veiledere ved Dronning Mauds Minnes Høgskole er Mirjam Dahl Bergsland og Jan Ketil Torgersen. Oppgavens problemstilling er «Hvordan kan personalet inspirere til bruk av musikkinstrumenter i barnehagen?» Problemstillingen er under bearbeidelse, og den kan endres underveis.

Det er frivillig å delta og du kan når som helst trekke deg.

Verbalt samtykke

Ta gjerne kontakt dersom du har spørsmål eller kommentarer